

RAMAZAN-I ŞERİF'İN DOKUZ HİKMETİ

Bediüzzaman Said Nursi'nin yazdığı Risale-i Nur adlı Kur'an Tefsirinden alınmıştır.

**Risale-i Nur Külliyyatı/ Mektubat/ 29. mektup'tan
İkinci Risale Olan İkinci Kısım
Ramazan-ı şerife dairdir**

Birinci kısmın âhîrinde şear-i İslâmiyeden bir nebze bahsedildiğinden şearin içinde en parlak ve muhteşem olan ramazan-ı şerife dair olan bu ikinci kısımda, bir kısım hikmetleri zikredilecektir.

Bu İkinci Kısım, ramazan-ı şerifin pek çok hikmetlerinden dokuz hikmeti beyan eden **dokuz nükte**dir.

اللَّهُمَّ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
شَهْرُ
رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ
مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

Birinci

Nükte

Ramazan-ı şerifteki savm,

İslâmiyet'in erkân-ı hamsesinin birincilerindedir. Hem şear-i İslâmiyenin a'zamlarındandır.

İşte ramazan-ı şerifteki orucun çok

hikmetleri hem Cenab-ı Hakk'ın rububiyetine hem insanın hayat-ı içtimaiyesine hem hayat-ı şahsiyesine hem nefsin terbiyesine hem niam-ı İlahiyenin şükrüne bakar hikmetleri var.

Cenab-ı Hakk'ın rububiyeti

noktasında orucun çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Cenab-ı Hak zemin yüzünü bir sofr-a-i

nimet suretinde halk ettiği ve bütün enva-ı nimeti o sofrada مِّنْ حَيْثُ لَا بِرَحْمَةٍ سَبَبٌ

bir tarzda o sofraya dizdiği cihetle, kemal-i rububiyetini ve rahmaniyet ve rahîmiyetini o vaziyetle ifade ediyor. İnsanlar gaflet perdesi altında ve esbab dairesinde o vaziyetin ifade ettiği hakikati tam göremiyor, bazen unutuyor.

Ramazan-ı şerifte ise ehl-i iman

birden muntazam bir ordu hükmüne geçer. Sultan-ı Ezelî'nin ziyafetine davet edilmiş bir surette akşama yakın "Buyurunuz!" emrini bekliyorlar gibi bir tavr-ı ubudiyetkârane göstermeleri, o şefkatli ve haşmetli ve külliyetli rahmaniyete karşı, vüs'atli ve azametli ve intizamlı bir ubudiyetle mukabele ediyorlar. Acaba böyle ulvi ubudiyete ve şeref-i keramete iştirak etmeyen insanlar, insan ismine lââyık mıdır?

İkinci Nükte

Ramazan-ı mübareğin savmı, Cenab-ı

Hakk'ın nimetlerinin şükrüne baktığı cihetle, çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Birinci Söz'de denildiği gibi bir

padişahın matbahından bir tablacının getirdiği taamlar bir fiyat ister.

Tablacıya bahşiş verildiği halde, çok kıymetli olan o nimetleri kıymetsiz zannedip onu in'am edeni tanımamak, nihayet derecede bir belâhet olduğu gibi Cenab-ı Hak hadsiz enva-ı nimetini nev-i beşere zemin yüzünde neşretmiş. Ona mukabil, o nimetlerin fiyatı olarak şükür istiyor. O nimetlerin zahirî esbabı ve ashabı, tablacı hükmündedirler. O tablacılara bir fiyat veriyoruz, onlara minnettar oluyoruz; hattâ müstahak olmadıkları pek çok fazla hürmet ve teşekkür ediyoruz. Halbuki Mün'im-i Hakiki, o esbabdan hadsiz derecede o nimet vasıtasıyla şükre lâyıktır.

İşte ona teşekkür etmek; o nimetleri

doğrudan doğruya ondan bilmek, o nimetlerin kıymetini takdir etmek ve o nimetlere kendi ihtiyacını hissetmekle olur.

İşte ramazan-ı şerifteki oruç,

hakiki ve hâlis, azametli ve umumî bir şükrün anahtarıdır. Çünkü sair vakitlerde mecburiyet tahtında olmayan insanların çoğu, hakiki açlık hissetmedikleri zaman, çok nimetlerin kıymetini derk edemiyor. Kuru bir parça ekmek, tok olan adamlara, hususan zengin olsa ondaki derece-i nimet anlaşılıyor. Halbuki iftar vaktinde o kuru ekmek, bir mü'minin nazarında çok kıymetli bir nimet-i İlahiye olduğuna kuvve-i zaikası şahadet eder. Padişahın tâ en fukaraya kadar herkes, ramazan-ı şerifte o nimetlerin kıymetlerini anlamakla bir şükür-ü manevîye mazhar olur. Hem gündüzdeki yemekten memnûiyeti cihetiyle "O nimetler benim mülküm değil. Ben bunların tenavülünde hür değilim, demek başkasının malıdır ve in'amıdır. Onun emrini bekliyorum." diye nimeti nimet bilir, bir şükür-ü manevî eder.

İşte bu suretle oruç, çok

cihetlerle, hakiki vazife-i insaniye olan şükrün anahtarı hükmüne geçer.

Üçüncü Nükte

Oruç, hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye

baktığı cihetle çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

İnsanlar, maişet cihetinde muhtelif

bir surette halk edilmişler. Cenab-ı Hak o ihtilafa binaen, zenginleri fukaraların

muavenetine davet ediyor. Halbuki zenginler, fukaranın acınacak acı hallerini ve açlıklarını, oruçtaki açlıkla tam hissedebilirler. Eğer oruç olmazsa nefis-perest çok zenginler bulunabilir ki açlık ve fakirlik ne kadar elîm ve onlar şefkate ne kadar muhtaç olduğunu idrak edemez. Bu cihette insaniyetteki hemcinsine şefkat ise şükür-ü hakikinin bir esasıdır. Hangi fert olursa olsun, kendinden bir cihette daha fakiri bulabilir. Ona karşı şefkate mükelleftir.

Eğer nefesine açlık çekirmek

meburiyeti olmazsa şefkat vasıtasıyla muavenete mükellef olduğu ihsanı ve yardımını yapamaz, yapsa da tam olamaz. Çünkü hakiki o haleti kendi nefsinde hissetmiyor.

Dördüncü

Nükte

Ramazan-ı şerifteki oruç, nefsin terbiyesine baktığı cihetindeki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: Nefis, kendini hür ve serbest ister ve öyle telakki eder. Hattâ mevhum bir rububiyet ve keyfe-mâyeşa hareketi, fıtrî olarak arzu eder. Hadsiz nimetlerle terbiye olunduğunu düşünmek istemiyor. Hususan dünyada servet ve iktidarı da varsa, gaflet dahi yardım etmiş ise bütün bütün gasıbane, hırsızcasına nimet-i İlahiyeyi hayvan gibi yutar.

İşte ramazan-ı şerifte en zenginden en fakire kadar herkesin nefsi anlar ki kendisi mâlik değil, memlûktür; hür değil, abddir. Emir olunmazsa en âdi ve en rahat şeyi de yapamaz, elini suya uzatamaz diye mevhum rububiyeti kırılır, ubudiyeti takınır, hakiki vazifesi olan şükre girer.

Beşinci

Nükte

Ramazan-ı şerifin orucu, nefsin tehzib-i ahlâkına ve serkeşane muamelelerinden vazgeçmesi cihetine baktığı noktasındaki çok hikmetlerinden birisi şudur ki: Nefs-i insaniye gafletle kendini unutuyor. Mahiyetindeki hadsiz aczi, nihayetsiz fakrı, gayet derecedeki kusurunu göremez ve görmek istemez. Hem ne kadar zayıf ve zevale maruz ve musibetlere hedef bulunduğunu ve çabuk bozulur dağılır et ve kemikten ibaret olduğunu düşünmez. Âdeta polattan bir vücudu var gibi lâyemutane kendini ebedî tahayyül eder gibi dünyaya saldırır. Şedit bir hırs ve tama' ile ve şiddetli alâka ve muhabbet ile dünyaya atılır. Her lezzetli ve menfaatli şeylere bağlanır. Hem kendini kemal-i şefkatle terbiye eden Hâlık'ını unutur. Hem netice-i hayatını ve hayat-ı uhreviyesini düşünmez, ahlâk-ı seyyie içinde yuvarlanır.

İşte ramazan-ı şerifteki oruç; en gafillere ve mütemerridlere, zaafını ve aczini ve fakrını ihsas ediyor. Açlık vasıtasıyla midasını düşünüyor. Midesindeki ihtiyacını anlar. Zayıf vücudu, ne derece çürük olduğunu hatırlıyor. Ne derece merhamete ve şefkate muhtaç olduğunu derk eder. Nefsin firavunluğunu bırakıp kemal-i acz ve fakr ile dergâh-

İlahiyeye ilticaya bir arzu hisseder ve bir şükr-ü manevî eliyle rahmet kapısını çalmaya hazırlanır. Eğer gaflet kalbini bozمامış ise...

Altıncı

Nükte

Ramazan-ı şerifin sıyâmı, Kur'an-ı Hakîm'in nüzulüne baktığı cihetle ve ramazan-ı şerif, Kur'an-ı Hakîm'in en mühim zaman-ı nüzulü olduğu cihetindeki çok hikmetlerinden birisi şudur ki: Kur'an-ı Hakîm, madem şehri ramazanda nüzul etmiş; o Kur'an'ın zaman-ı nüzulünü istihzar ile o semavî hitabı, hüsn-ü istikbal etmek için ramazan-ı şerifte nefsin hâcat-ı süfliyesinden ve malayaniyat hâlâtından tecerrüd ve ekl ve şürbün terkiyle melekîyet vaziyetine benzemek ve bir surette o Kur'an'ı yeni nâzil oluyor gibi okumak ve dinlemek ve ondaki hitabat-ı İlahiyeyi güya geldiği ân-ı nüzulünde dinlemek ve o hitabı Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâmdan işitiyor gibi dinlemek, belki Hazret-i Cebrail'den, belki Mütekellim-i Ezeli'den dinliyor gibi bir kudsi haletle mazhar olur. Ve kendisi tercümanlık edip başkasına dinlettirmek ve Kur'an'ın hikmet-i nüzulünü bir derece göstermektir.

Evet, ramazan-ı şerifte güya âlem-i

İslâm bir meşhid hükmüne geçiyor. Öyle bir meşhid ki milyonlarla hâfızlar, o meşhid-i ekberin köşelerinde o Kur'an'ı, o hitab-ı semavîyi arzlılara işittiriyorlar. Her ramazan شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ âyetini, nurani parlak bir tarzda gösteriyor. Ramazan, Kur'an ayı olduğunu ispat ediyor. O cemaat-i uzmanın sair efradları, bazıları huşû ile o hâfızları dinlerler. Diğerleri, kendi kendine okurlar. Şöyle bir vaziyetteki bir meşhid-i mukaddeste, nefis-i süflînin hevesatına tabi olup yemek içmek ile o vaziyet-i nuraniden çıkmak ne kadar çirkin ise ve o meşhiddeki cemaatin manevî nefretine ne kadar hedef ise öyle de ramazan-ı şerifte ehl-i sıyama muhalefet edenler de o derece umum o âlem-i İslâm'ın manevî nefretine ve tahkirine hedeftedir.

Yedinci

Nükte

Ramazanın sıyamı, dünyada âhiret

için ziraat ve ticaret etmeye gelen nev-i insanın kazancına baktığı cihetteki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Ramazan-ı şerifte sevab-ı a'mal,

bire bindir. Kur'an-ı Hakîm'in nass-ı hadîs ile her bir harfinin on sevabı var; on hasene sayılır, on meyve-i cennet getirir. Ramazan-ı şerifte her bir harfin, on değil bin ve Âyetü'l-Kürsî gibi âyetlerin her bir harfi binler ve ramazan-ı şerifin cumalarında daha ziyadedir. Ve Leyle-i Kadirde otuz bin hasene sayılır.

Evet, her bir harfi otuz bin bâki

meyveler veren Kur'an-ı Hakîm, öyle bir nurani şecere-i tûba hükmüne geçiyor ki milyonlarla o bâki meyveleri, ramazan-ı şerifte mü'minlere kazandırır. İşte gel; bu kudsî, ebedî, kârlı ticarete bak, seyret ve düşün ki bu hurufatın kıymetini takdir etmeyenler ne derece hadsiz bir hasarete olduğunu anla!

İşte ramazan-ı şerif âdeti bir

âhiret ticareti için gayet kârlı bir meşher, bir pazardır. Ve uhrevî hasılat için gayet münbit bir zemindir. Ve neşv ü nema-i a'mal için bahardaki mâh-ı nisandır. Saltanat-ı rububiyet-i İlahiyeye karşı ubudiyet-i beşeriyenin resmigeçit yapmasına en parlak, kudsî bir bayram hükmündedir. Ve öyle olduğundan yemek içmek gibi nefsin gafletle hayvanî hâcatına ve malayani ve heva-perestane müştehiyata girmemek için oruçla mükellef olmuş. Güya muvakkaten hayvaniyetten çıkıp melekîyet vaziyetine veyahut âhiret ticaretine girdiği için dünyevî hâcatını muvakkaten bırakmakla, uhrevî bir adam ve tecessüden tezahür etmiş bir ruh vaziyetine girerek savmı ile samediyete bir nevi âyinedarlık etmektedir.

Evet ramazan-ı şerif; bu fâni

dünyada, fâni ömür içinde ve kısa bir hayatta bâki bir ömür ve uzun bir hayat-ı bâkiyeyi tazammun eder, kazandırır.

Evet bir tek ramazan, seksen sene

bir ömür semeratını kazandırabilir. Leyle-i Kadir ise nass-ı Kur'an ile bin aydan daha hayırlı olduğu bu sırra bir hüccet-i kâtiadır.

Evet, karanlıklı bu hayat-ı

dünyeviyenin en nurani Leyle-i Kadri ramazandır.

Evet nasıl ki bir padişah, müddet-i

saltanatında belki her senede, ya cülûs-u hümayun namıyla veyahut başka bir şaşaalı cilve-i saltanatına mazhar bazı günleri bayram yapar. Raiyetini, o günde umumî kanunlar dairesinde değil; belki hususi ihsanatına ve perdesiz huzuruna ve has iltifatına ve fevkalâde icraatına ve doğrudan doğruya lâıyk ve sadık milletini, has teveccühüne mazhar eder.

Öyle de ezel ve ebed Sultanı olan on

sekiz bin âlemin Padişah-ı Zülcelal'i; o on sekiz bin âleme bakan, teveccüh eden ferman-ı âlîşanı olan Kur'an-ı Hakîm'i ramazan-ı şerifte inzal eylemiş. Elbette o ramazan, mahsus bir bayram-ı İlahî ve bir meşher-i Rabbanî ve bir meclis-i ruhanî hükmüne geçmek, mukteza-yı hikmettir. Madem ramazan o bayramdır; elbette bir derece, süflî ve hayvanî meşâgilden insanları çekmek için oruca emredilecek.

Ve o orucun ekmele ise: Mide gibi

bütün duyguları; gözü, kulağı, kalbi, hayali, fikri gibi cihazat-ı insaniyeye dahi bir nevi oruç tutturmaştır. Yani muharremattan, malayaniyattan çekmek ve her birisine mahsus ubudiyete sevk etmektir.

Mesela dilini yalandan, gıybetten ve

galiz tabirlerden ayırmakla ona oruç tutturmak. Ve o lisanı, tilavet-i Kur'an ve zikir ve tesbih ve salavat ve istiğfar gibi şeylerle meşgul etmek...

Mesela, gözünü nâmahreme bakmaktan

ve kulağını fena şeyleri işitmekten men'edip, gözünü ibrete ve kulağını hak söz ve Kur'an dinlemeye sarf etmek gibi sair cihazata da bir nevi oruç tutturmaştır. Zaten mide en büyük bir fabrika olduğu için oruç ile ona tatil-i eşgal ettirilse başka küçük tezgâhlar kolayca ona ittiba ettirilebilir.

Sekizinci

Nükte

Ramazan-ı şerif, insanın hayat-ı

şahsiyesine baktığı cihetindeki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

İnsana en mühim bir ilaç nevinden

maddî ve manevî bir perhizdir ve tıbben bir hımyedir ki: İnsanın nefsi, yemek içmek hususunda keyfe-mâyeşa hareket ettikçe hem şahsın maddî hayatına tıbben zarar verdiği gibi hem helâl haram demeyip rast gelen şeye saldırmak, âdeta manevî hayatını da zehirler. Daha kalbe ve ruha itaat etmek, o nefse güç gelir. Serkeşane dizginini eline alır. Daha insan ona binemez, o insana biner.

Ramazan-ı şerifte oruç vasıtasıyla

bir nevi perhize alışır, riyazete çalışır ve emir dinlemeyi öğrenir. Bîçare zayıf mideye de hazımdan evvel yemek yemek üzerine doldurmak ile hastalıkları celbetmez. Ve emir vasıtasıyla helâli terk ettiği cihetle, haramdan çekinmek için akıl ve şeriattan gelen emri dinlemeye kabiliyet peyda eder. Hayat-ı maneviyeyi bozmamaya çalışır.

Hem insanın ekseriyet-i mutlaka

açlığa çok defa müptela olur. Sabır ve tahammül için bir idman veren açlık, riyazete muhtaçtır. Ramazan-ı şerifteki oruç on beş saat, sahorsuz ise yirmi dört saat devam eden bir müddet-i açlığa sabır ve tahammül ve bir riyazettir ve bir idmandır. Demek, beşerin musibetini ikileştiren sabırsızlığın ve tahammülsüzlüğün bir ilacı da oruçtur.

Hem o mide fabrikasının çok

hademeleri var. Hem onunla alâkadar çok cihazat-ı insaniye var. Nefis, eğer muvakkat bir ayın gündüz zamanında tatil-i eşgal etmezse o fabrikanın hademelerinin ve o cihazatın hususi ibadetlerini onlara unutturur, kendiyile meşgul eder, tahakkümü altında bırakır. O sair cihazat-ı insaniyeyi de o manevî fabrika çarklarının gürültüsü ve dumanlarıyla müşevveş eder. Nazar-ı dikkatlerini daima kendine celb eder. Ulvi vazifelerini muvakkaten unutturur. Ondandır ki eskiden beri çok ehl-i velayet, tekemmül için riyazete, az yemek ve içmeye kendilerini alıştırmışlar.

Fakat ramazan-ı şerif orucuyla o

fabrikanın hademeleri anlarlar ki sırf o fabrika için yaratılmamışlar. Ve sair cihazat, o fabrikanın süflî eğlencelerine bedel, ramazan-ı şerifte melekî ve ruhanî eğlencelerde telezüz ederler, nazarlarını onlara dikerler. Onun içindir

ki ramazan-ı şerifte mü'minler, derecatına göre ayrı ayrı nurlara, feyizlere, manevî sürurlara mazhar oluyorlar. Kalp ve ruh, akıl, sır gibi letaifin o mübarek ayda oruç vasıtasıyla çok terakkiyat ve tefeyyüzleri vardır. Midenin ağlamasına rağmen onlar masumane gülüyorlar.

Dokuzuncu

Nükte

Ramazan-ı şerifin orucu, doğrudan doğruya nefsin mevhum rububiyetini kırmak ve aczini göstermekle ubudiyetini bildirmek cihetindeki hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Nefis; Rabb'isini tanımak istemiyor, firavunane kendi rububiyet istiyor. Ne kadar azaplar çektirilse o damar onda kalır. Fakat açlıkla o damarı kırılır. İşte ramazan-ı şerifteki oruç, doğrudan doğruya nefsin firavunluk cephesine darbe vurur, kırar. Aczini, zaafını, fakrını gösterir. Abd olduğunu bildirir.

Hadîsin rivayetlerinde vardır ki:

Cenab-ı Hak nefse demiş ki: "Ben neyim, sen nesin?"

Nefis demiş: "Ben benim, sen sensin!" Azap vermiş, ceheheme atmış, yine sormuş.

Yine demiş: "Ene ene, ente ente."

Hangi nevi azabı vermiş, enaniyetten vazgeçmemiş. Sonra açlık ile azap vermiş, yani aç bırakmış.

Yine sormuş: "Men ene vema ente?"

Nefis demiş: **إِنِّي رَبِّي الرَّحِيمُ § وَأَنَا عَبْدُكَ الْوَعَّاجِزُ** Yani "Sen benim Rabb-i Rahîm'imsin, ben senin âciz bir abdimim."

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَعَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَكُونُ لَكَ
رِضَاءٌ وَلِحَقِّقِهِ إِدَاءٌ بِعَدَدِ ثَوَابِ قِرَاءَةِ دُرُوفِ الْقُرْآنِ فِي
شَهْرِ رَمَضَانَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ
سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى
الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

İ'tizar: Şu ikinci

kısım, kırk dakikada süratle yazılmasından, ben ve müsvedde yazan kâtip ikimiz de hasta olduğumuzdan, elbette içinde müşevveşiyet ve kusur bulunacaktır. Nazar-ı müsamaha ile bakmalarını ihvanlarımızdan bekleriz. Münasip gördüklerini tashih edebilirler.

AKTİF KAYNAK LINK: <http://www.hizmetvakfi.org/risaleinur/>